

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 6. Materiam & formam Sacramentorum novæ legis Christus sic
instituit, ut à se institutam Ecclesia immutare non possit, nec immutandi
potestatem Christus ipsi reliquerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

Amor ad Deum per Sacramenta perducens.

de fide, quod Christus per seipsum solum omnia novae legis Sacramenta instituerit, nulla per Apostolos. Tamen enim communis opinio, quae id asserit, probabilissima sit; per Tridentinum damnata non est opinio Hugonis à S. Victore l. 2. de Sacram. parte 1. c. 2. Magistri in 4. dist. 23. c. 2. D. Bonaventurae q. 2. aientium, quod Christus per Apostolos Extremam Unionem instituerit. Quod & de Diaconatu D. Cyprianus epist. 65. ad Rogatian. significare videtur, cum ait, quod *meminisse Diaconi debent, quoniam Apostolos, id est Episcopos & Praepositos Dominus elegit. Diaconis autem, post ascensum Domini in caelum, Apostoli sibi constituerunt Episcopatus sui, & Ecclesiae Ministros.*

27 Magis proinde credimus duobus eximii Theologus Lovaniensis, Judoco Ravesteyn Tiletano, & Ruardo Tappero, qui Tridentino interfuerunt & ideo sententiam allati canonis ab ipsis Conditoribus dicere potuerunt, quam dictis Recentioribus. Tiletanus verò, in Apologia decretorum Concilii Tridentini, quam contra Kemnitium, redux ex Tridentino conscripsit, Kemnitium arguit, quod citatum canonem sic recitat: *Siquis dixerit, non omnia ista septem Sacramenta à Christo ipso instituta esse, anathema sit. Hanc cavillationem (inquit Tiletanus) studiosè & circumspèctè Patres Synodi excluderunt, dum decreverunt, quod omnia legis novae Sacramenta instituta quidem sint à Jesu Christo; non autem quod omnia sint à Christo immediatè, per seipsum, instituta. Quamvis enim sententia affirmans Christum per seipsum omnia instituisse, praferenda sit, praesentis tamen canonis veritas (pergit Tiletanus) ... immota consistit, sive Christus per seipsum, sive per Apostolos suos, dicente Spiritu sancto, intelligatur Sacramenta novae legis instituisse.*

28 Tapperus autem in explicatione articulorum S. Facultatis Theologicae Lovaniensis, quam etiam scripsit post suum reditum ex Tridentino, primum hunc articulum: *Credendum est esse septem Ecclesiae Sacramenta, à Christo instituta, confirmari dicit praesenti canonè Tridentini, eodemque modo intelligendum esse. Quodque articulus solum habet, quod omnia Sacramenta sunt à Christo instituta; non autem, quod ab eo sunt instituta immediatè per seipsum.*

29 Enimverò Tridentini Patres (teste Pallavicino Histor. Concil. Trid. l. 12. c. 1.) circumspèctè exquiverunt verborum formulas, remotas ab omni specie labis eutychicae Theologicarum classum inferende. Quia (ut ait ibidem c. 2.) Concilio satis erat haereses prohibere, scholasticis quaestionibus relicti. Id enim Tridentini Patres non semel monuerunt (ut Bituntinus ibidem relatus) solas haereses esse damnandas, non autem scholasticorum sententias esse definiendas.

CAPUT V.

Omnia novae legis Sacramenta perficiuntur rebus tanquam materià, verbis tanquam formà.

30 Omnia novae legis Sacramenta perfici rebus tanquam materià, & verbis tanquam formà, doctrina est Concilii Florentini in decreto unionis Armenorum. Ubi per rem intelligitur aliquid sensibile ex se non determinatum ad significationem Sacramenti, aptum tamen ad id determinari per formam; sive sit quidpiam permanens, ut aqua, oleum, &c.; sive sit actio, ut ablutio, unctio, &c.; sive verba aliqua, ut vocalis confessio, in Sacramento Poenitentiae. Cujusmodi res ideo dicitur se habere tanquam materia: quia sicut materia in compositis physicis ex se non determinat hoc compositum praeter illo,

sic in compositis artificialibus ex rebus & verbis, (cujusmodi est Sacramentum) illud se habere velut materia, quod ex se non determinat hanc Sacramenti significationem praeter illa: verbum autem determinans hanc Sacramenti significationem praeter illa, dicitur se habere velut forma: quia sicut forma in physicis determinat ad hoc potius compositum quam ad aliud, sic verbum determinans certam significationem Sacramenti, determinat ad hoc potius Sacramentum, seu artificiale compositum, quam ad aliud, sive interim verbum illud vocale sit (quale requiritur in omnibus Sacramentis, excepto Matrimonio) sive quidpiam vocibus aequivalens; cuiusmodi in Matrimonio sunt signa externa consentum exprimentia, v. g. nuptus, scriptura, &c.

31 Neque à doctrina illa Concilii Florentini exsequendum est Sacramentum Eucharistiae, tamen permanens, postquam verba transierunt. Quia saltem in fieri verbis perficitur, tanquam forma. Verum proinde est, Sacramenta omnia, saltem in fieri, perfici rebus tanquam materià, & verbis tanquam formà.

32 Culpant quidem Ecclesiam Romanam ipsius hostes, quod Sacramentorum doctrinam explicet per materiam & formam: eo quod modus ille explicandi à sanctis Patribus non fuerit usurpatus. Sed licet SS. Patres non usurpaverint modum illum loquendi, sufficit quod usurpaverint rem eo significatam. Ut Augustinus tract. 80. in Joan. dicens: *Accedis verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Et iterum ibidem: *Detrahe verbum, in Baptismo, quid est aqua, nisi aqua? Ad probandum itaque modum illum loquendi, explicandique Sacramenta, sufficit autoritas Ecclesiae Orientalis & Occidentalis. Quod enim Orientalis Ecclesiae in eo continet Occidentali, liquet ex cap. 7. responsi Hieremiae Patriarchae Constantinopolitani ad Witembergenses. In quo post enumerata septem Sacramenta supradicta, addit: *Quae quidem omnia Sacramenta sacra sanciantur Scripturà, certaque ac definita materià & formam... habent... Ubi Baptismi quidem materià est aqua, forma autem verba Sacerdotis... Similiter autem & in aliis omnibus certam eisdem materià & formam invenire liceat.* Eandem loquendi methodum amplectitur Gabriel Philadelphiae Metropolitae, in libello de Sacramentis.*

33 Majoris autem explicationis gratia duplex Sacramentorum materia assignari solet, remota scilicet & proxima. Remota est res sensibilis, quam per formam determinatur, medià actione, per quam applicatur. Proxima est applicatio illius, sive actio per quam applicatur. Sic in Baptismo aqua est materia remota; ablutio, materia proxima.

CAPUT VI.

Materiam & formam Sacramentorum novae legis Christus sic instituit, ut à se institutam Ecclesia immutare non possit, nec immutandi potestatem Christum ipsi relinqueret.

34 Materiam & formam Sacramentorum novae legis à Christo institutam esse, consequens est ex dictis cap. 4. Siquidem essentialia Sacramentorum instituit, qui Sacramenta instituit. Cum ergo Sacramenta Christus instituerit, essentialia Sacramentorum, eorumque proinde materiam & formam instituisse necessario dicendus est.

35 Nec magis Ecclesiae reliquit potestatem immutandi materiam vel formam Sacramentorum à se institutam, quam Sacramenta ipsa. Nec magis quam immutare possit materiam legum divinarum. Quae enim à Deo instituta sunt, per

homines immutari non possunt.

36 Proinde Ecclesia facere nequit, ut quæ hodie in sacra ordinatione sunt merè ceremonialia (v. g. sacrarum vestium usus, quibus in susceptione sacrorum Ordinum ordinandi induuntur, vel in Presbyteratu manuum unctio) nec à Christo instituta sunt, velut materia essentialis, sint nihilominus materia essentialis. Nec pro variis temporibus, aut locis, sic varias adhibere materias, ut novam instituat, irritando priorem; nec eam quæ modò valida est, irritare; vel eam quæ modò irrita est, validam facere. Tametsi eorum omnium potestatem Ecclesiæ tribuat Amicus de Sacram. disp. 11. l. 4. n. 45. & 58. Dicastillo disp. 1. dub. 20. alique Noviores.

Cur enim (obsecro) materiam illam, quæ olim valida fuit, jam magis irritare; vel eam quæ olim irrita fuit, validam potius efficere potest, quàm formam olim validam, hodie irritam, vel quæ olim irrita fuit, hodie validam efficere? At hoc non posse, optime docet Adrianus VI. in 4. de Baptif. pag. 22. his verbis: *Novèrit Ecclesia, se non esse dominam Sacramentorum, nec posse magis formam aliquam sacramentalem destituere, aut novam instituere, quàm legem aliquam divinam abolere, vel ad tempus ab obligatione hominum suspendere, vel novum aliquem articulum fidei instituere.*

37 Potuit quidem Christus illam Ecclesiæ tribuere potestatem: at tribuisse quo argumento probatur? Certè non ex Scriptura, non ex Conciliis, non ex Patribus. Non itaque ex verbo Dei scripto, neque ex tradito. Quà solà vià probari queunt quæ pendunt ex libero Dei, vel Christi beneplacito.

38 Dices: Traditio patenæ cum pane, & calicis cum vino, hodie apud Latinos est materia ordinationis sacerdotalis, uti Florentinum docet; ante sæculum septimum, vel octavum non fuit. Nec adhuc hodie est apud Græcos, sed impositio manuum dumtaxat. Cujus etiam solius mentio fit in Scriptura, & verusis Patribus. Dubitari verò non potest de valore ordinationis sacerdotalis apud Græcos, magis quàm de valore ejusdem ordinationis, sine dicta materia, ante sæculum septimum, vel octavum, ante quod nulla legitur mentio illius. Igitur Ecclesia aliam modò materiam dictæ ordinationis assignavit, quàm olim. Et aliam pro Latinis, aliam pro Græcis.

Respondeo 1°. traditionem patenæ cum pane, & calicis cum vino, non esse materiam essentialem ordinationis sacerdotalis; sed accidentalem dumtaxat, uti probabitur l. 7. c. 9. Secundo respondeo materiam & formam ordinationis sacerdotalis semel validam, semper & ubique validam fuisse & fore, neque ecclesiasticæ immutationi obnoxiam esse vel fore, cum sit institutionis divinæ; idèdque Adrianus VI. loco citato, velut absurdam rejicit opinionem Innocentii, & quorundam aliorum Canonistarum, aientium, quòd si Latinus baptizaretur formâ Græcorum, invalidè baptizaretur. Imò (inquit) *videtur, & absque ulla dubitatione pronuntio, quæcumque forma apud Græcos sufficit pro Baptismo, à Latino observata, confert verum Baptisma, licet confertur graviter peccet, prætergrediens formam, quàm sibi servare incumbit necessitate præcepti. Et ab hoc (nota) nemo Theologorum aut Doctorum discrepat.* Sicut ergo forma sufficiens ad valorem pro Græcis, sufficit pro Latinis, & quæ olim fuit, adhuc hodie est sufficiens; sic & materia. Neque Ecclesia magis efficere potest, ut Græci Sacerdotes validè ordinent cum sola manuum impositione, Latini cum sola instrumentorum traditione, quàm ut Græci validè celebrent in solo fermentato, Latini in solo azymo.

39 Si ergo Latinus à Latino Episcopo hodie Sa-

cerdos ordinaretur cum sola manuum impositione, formæque Græcorum, validè ordinaretur, tametsi illicite. Nec minùs hodie valida foret talis ordinatio Latinorum, quàm fuerit ante sæculum septimum, vel octavum. Neque enim Latina Ecclesia novam materiam introduxit, vel materiam apud Græcos validam, apud Latinos irritavit; sed si hodie declaravit materiam convenientem ordinationis sacerdotalis esse traditionem patenæ cum pane, & calicis cum vino, declaravit materiam illam esse convenientem; non tamen necessariò adhibendam, necessitate Sacramenti.

Ex quo patet, nihil adversus conclusionem nostram concludi, ex eo quòd illà instrumentorum traditione Ecclesia fortè non semper usa fuerit, sed aliquot sæculis solà manuum impositione. Ex eo (inquam) non magis concluditur, sacerdotalis ordinationis materiam esse quoad valorem ab Ecclesia immutatam, & quæ ab initio valida non erat, validam effectam; quàm ex eo quòd Ecclesia olim aliquot sæculis trinâ baptizaverit immersione; hodie unicâ: concludi queat, Baptismi materiam esse quoad valorem ab Ecclesia immutatam, &c. Sed sicut hinc potius concludendum est, Ecclesiæ ab initio innotuisse valorem Baptismi, five trinâ, five unicâ impositione fieret: sic inde potius concludendum est, ab initio Ecclesiæ innotuisse valorem sacerdotalis ordinationis, five solâ manuum impositione fieret, five additâ illi instrumentorum traditione; tametsi ab initio traditionem illam fortassis non usurpaverit.

Hæc via solvendi objectam difficultatem plana est, eamque cum viro apprime erudito, P. Francisco Farvacques, Ord. Eremit. S. Aug. S. Th. Doctore Lovaniens. de Sacram. in genere c. 4. q. 3. censeo præferendam illi, quàm excogitaverunt laudati Recentiores, aientes, non valituram hodie, sicut olim, ordinationem Sacerdotis cum sola manuum impositione; nec valituram apud Latinos, sicut valet apud Græcos. Eò quòd aliam hodie materiam Ecclesia determinaverit, quàm olim, & aliam pro Græcis, aliam pro Latinis. Hoc enim dato, ingens per totum Occidentem facta fuit mutatio & innovatio in substantialibus Sacramenti; ex qua cum sequi nata sint turbæ, commotiones, oppositiones hominum (qui in rebus momentosis, maximè divinis, tenaciores esse solent consuetudinum suarum, & osiores novitatum, nullam utilitatem ipsis adferentium) ejusmodi innovatio & immutatio credenda non est, nisi certis argumentis demonstretur. Non demonstratur autem: cum tantæ innovationis apud Historicos, totamque Antiquitatem, nulla invenitur mentio, sed alium silentium; nec assignari queat tempus, locus, causa, tam momentosæ immutationis, quæ posteritatem non magis latere posset, si reverà contigisset; quàm posteritatem latere ponerit innovatio contractûs matrimonialis, facta per Concilium Tridentinum. Quæ licet non fuerit mutatio substantialis materię Sacramenti, notæ sunt ex Pallaviciana Historia Concilii Tridentini l. 22. c. 4. 8. 9. & l. 23. c. 5. & 18. ingentes adversus eam oppositiones plurium Patrum. Tum quia sufficientem ad eam causam adesse non censebant post consuetudinem tot sæculorum in contrarium. Tum quia dubitabant, num ad eam introducendam foret in Ecclesia potestas. Tametsi enim non dubitabant, impedimenta dirimentia matrimonium, ab Ecclesia statui posse, reddendo ad illud contrahendum ineptas duas personas; quæ antea erant aptæ: permanente tamen habilitate in personis, non credebant ab Ecclesia adijci posse modum, sine quo non subsisteret substantia Sacramenti, quæ sine

sine eo antea subsistebat. Quod per matrimonii clandestini irrationem fieri plures ex ipsis censent; alii an non fieret, dubitabant. Et idem decretum irritans clandestinum matrimonium displicuit plurimam quinquaginta Patribus, inter quos duo fuere eisdem Concilii Praesides, ut videre est ibidem l. 23. c. 9.

42 Si tantam oppositionem contentionemque excitavit innovatio ista, per quam revera non immutabatur materia, nec forma Sacramenti Matrimonii. Quamvis putas oppositionem commotionemque excitasset innovatio materiae substantialis Sacramenti Ordinis post contrariam etiam plurimorum saeculorum consuetudinem? Maxime cum ad irritandum matrimonium clandestinum Ecclesiam coegerit necessitas claudendi januam gravissimis inconvenientibus. Nulla vero est necessitas substantialiter innovandi materiam Ordinis, mutandique essentialiter ritum primum, ab Apostolis praestitum, & a successoribus per septem vel octo saecula usque servatum. Cum nulla ex eo ritu secuta sint, vel periculum nullum fuerit ne ulla sequeretur inconvenientia. Ergo mutatio illa tanto magis apparet incredibilis, quanto magis advertebatur capitali regulae, quam Romana sequitur Ecclesia: *Nihil innovetur, traditio servetur*; adversa quoque rectae rationi, quae dicitur, Ecclesiae a Christo non esse concessam facultatem innovandi in substantialibus Sacramentorum, absque necessitate, vel ingenti utilitate. Quae non apparet in praesens mutatione.

43 Dixi, quod per innovationem circa contractum matrimoniale factam a Tridentino, innovata non fuerit materia, nec forma Sacramenti Matrimonii. Tum quia contractus clandestinus fortasse nunquam fuit Sacramentum. Tum quia dato quod per innovationem istam contractus clandestinus desierit esse materia Sacramenti Matrimonii, non idem materia Sacramenti Matrimonii innovata fuit; sed sicut ante, sic postea contractus legitimus mansit materia istius Sacramenti. Et sicut Eucharistiae materiam non mutat, qui facit de vino acetum; sic Matrimonii materiam non mutat, qui facit contractum matrimonialem de legitimo illegitimum. Nunquam enim contractus illegitimus fuit materia Sacramenti Matrimonii, magis quam acetum materia Sacramenti Eucharistiae. Innovata quidem fuisset materia Sacramenti Matrimonii, si consensus clandestinus, manens contractus legitimus, desisset esse materia illius, cum ante fuisset. Sed solumatenus desit esse materia, quatenus desit esse contractus legitimus.

CAPUT VII.

Sacramentum est nullum, quoties materia, vel forma a Christo instituta, substantialiter mutantur. Sed si accidentaliter tantum. Mutationis substantialis modi quinque recensentur.

44 Pars prior assertionis perspicua est ex dictis capite praecedenti: si enim Ecclesia ne quidem potestatem habet valide mutandi substantialia Sacramentorum; multo minus Ecclesia Ministrum.

45 Pars posterior non minus perspicua est: sicut enim essentia, sic valor Sacramentorum stat sine ritibus accidentalibus. Tametsi peccet, qui absque necessitate praetergreditur ritus ab Ecclesia praescriptos.

46 Porro substantialis mutatio materiae contingit, quoties loco illius, quam Christus instituit, substituitur alia, quae vel sit alterius speciei, vel idonea non sit ad communem usum, significationi Sacramenti congruentem, ad quem adhiberi solet materia a Christo instituta, ut si in Baptismo

adhibeatur aqua vitae, vel glacies, quarum prior specie differt ab aqua naturali; posterior, etsi non differat specie, adhiberi non solet ad abluendum, nec ad hoc idonea est, quia non liquida, in coque proinde illa idonea non est ad communem usum, significationi Baptismi congruentem, ad quem adhiberi solet aqua naturalis. Mutatio vero materiae tunc est accidentaliter, quando sic est aliquo modo diversa, ab ea qua Ecclesia utitur, ut nec sit alterius speciei, nec inepta ad communem usum, significationi Sacramenti congruentem, ad quem materia a Christo instituta adhiberi solet, ut si quis infans baptizetur cum aqua non consecrata, vel Latinus consecret in pane fermentato. Et hoc est quod intendit S. Th. 3. p. q. 66. a. 4. dicens, quod in qualibet aqua, qualitercumque transmutata, dummodo non solvatur species, nec usus aquae, potest fieri baptisimus. Si vero solvatur species aquae, non potest fieri baptisimus.

Tunc autem forma substantialiter mutari censetur, quando non retinet sensum formae, quem Christus voluit significare, & Ecclesia solet intelligere. Alias forma mutatio est accidentaliter. Ceterum verba operentur in Sacramentis quantum ad sensum quem faciunt, (ait S. Th. q. 60. a. 8.) oportet considerare, utrum per talem mutationem tollatur debitus sensus verborum. Quia, si sic, manifestum est quod tollatur veritas Sacramenti. Manifestum est autem, quod si diminuat aliquid eorum quae sunt de substantia formae sacramentalis, tollitur debitus sensus verborum. Et idem non perficitur Sacramentum. Unde Dydimus dicit in lib. 2. de Spiritu sancto: si quis ita baptizare conetur, ut unum de praedictis nominibus praetermittat (scilicet Patris, & Filii, & Spiritus sancti) sine perfectione baptizabit. Verum si substituat aliquid, quod non sit de substantia formae, vel diminuat non tollit sensum debitum verborum, & per consequens nec Sacramenti perfectionem. Sicut in forma Eucharistiae, quae est, Hoc est enim Corpus meum, ly enim sublatum, non tollit debitum sensum verborum, & idem non impedit perfectionem Sacramenti.

47 Similiter non obstat valori, seu perfectioni Sacramenti, si quis, non errorem introducens, vel haesim, sed pro sola ignorantia linguae Latinae baptizando dicat: *Baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, uti Zacharias Papa declaravit can. resulerunt de Consecr. dist. 4. ubi tamen, dum Pontifex exceptionem hanc posuit, non errorem introducens, vel haesim, satis inquit, secus dicendum, si tali forma baptizasset, ad errorem introducendum, vel haesim. Siquidem exceptio firmat regulam in contrarium. Et rationem dat S. Thomas citata q. 60. a. 8. quia intentio Ministrum requiritur ad Sacramentum. Et idem si intendat per huiusmodi additionem, vel diminutionem, alium ritum inducere, qui non sit ab Ecclesia receptus, non videtur perfici Sacramentum; quia non videtur quod intendat facere id quod facit Ecclesia. Et rursus ibidem: Circa additionem etiam contingit aliquid apponi, quod est corruptivum debiti sensus. Puta, si aliquis dicat: *ego te baptizo in nomine Patris majoris, & Filii minoris, sicut Arriani baptizabant*. Et idem talis additio tollit veritatem Sacramenti.

48 Hoc tamen intellige, ut procedat, dum Minister, ea quam facit verborum mutatione, vel additione, sic intendit errorem introducere, ut verum sensum formae destrueret vellet, falsumque (quem tenet) adstruere, ut si baptizando in nomine Patris, & Filii, &c. intendat significare in divinis esse Filium, vel si baptizando in nomine Patris majoris, intenderet significare sensum destructivum mysterii sanctissimae Trinitatis, cujus sensum adstruivum Christus & Ecclesia intendit. Si autem haereticus nihil addat, vel dimi-